

SAŽETAK PRESUDE VELIKOG VIJEĆA

ALBERT I DRUGI PROTIV MAĐARSKE OD DANA 7. SRPNJA 2020. GODINE ZAHTJEV BR. 5294/14

Podnositelji zahtjeva nisu mogli podnijeti zahtjev sudu prigovarajući zakonskoj reformi koja je utjecala na banke u kojima su imali dionice, a ne na njih kao dioničare

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su dioničari u dvije mađarske banke. Mađarska vlada 2013. godine donijela je Zakon o integraciji zadružnih kreditnih institucija i izmjeni određenih zakona u vezi s gospodarskim pitanjima (dalje: Zakon o integraciji) čiji je cilj bio poboljšati kreditne institucije u Mađarskoj. Zakonom o integraciji predviđena je obvezna integracija banaka koju su vodila dva tijela pod neizravnom kontrolom države: Organizacija za integraciju i Štedionica. U okviru ove zakonske reforme banke su *de facto* morale biti članovi Organizacije za integraciju. Naime, odlazak iz navedene Organizacije podrazumijevao je ponovno podnošenje zahtjeva za izdavanje bankarske dozvole te podizanje vlastitog kapitala banaka. Obje banke čiji dioničari su bili podnositelji zahtjeva u konačnici su odlučile ostati članice integracijske sheme. Odluku o ostanku donijela su nadležna tijela banaka, odnosno glavna skupština i uprava banaka. Podnositelji zahtjeva zajedno su imali najveći dio dionica (98% dionica u jednoj i oko 88% u drugoj banci), a svaki pojedinačno imao je oko 0,016 % dionica. Podnositelji su smatrali da su Zakonom o integraciji prekomjerno ograničena njihova prava da utječu na poslovanje navedenih banaka, a posebice prava donošenja i izmjene ugovora o osnivanju, usvajanja godišnjih izvješća, imenovanja članova uprave i određivanja temeljnog kapitala ili isplate dividende.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, podnositelji zahtjeva pred ESLJP-om su prigovorili da je Zakon o integraciji ograničio njihova vlasnička prava kao dioničara.

U [presudi](#) od 29. siječnja 2019. godine vijeće ESLJP-a je utvrdilo da nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju jer podnositelji nisu bili izravne žrtve povrede Konvencije. Na zahtjev podnositelja predmet je ustupljen velikom vijeću.

OCJENA ESLJP-a

ESLJP je ponovio svoje dobro utvrđeno stajalište da podnositelji zahtjeva ne mogu prigovarati povredi Konvencije *in abstracto*. Naime, Konvencija ne priznaje institut *actio popularis* što znači da osoba koja želi podnijeti zahtjev ESLJP-u mora dokazati da je izravno pogođena mjerom koju osporava ([Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu protiv Rumunjske](#) [VV], st. 96.).

Kada je riječ o zahtjevima koje podnose dioničari trgovačkog društva, ESLJP je istaknuo kako treba i razlikovati prigovore dioničara zbog mjera koje utječu na njihova prava koja imaju kao dioničari i prigovora zbog mjera koje utječu na samo trgovačko društvo u kojem imaju dionice ([Lekić protiv Slovenije](#) [VV], st. 111.). U prvoj skupini, dioničari se mogu smatrati žrtvama u smislu članka 34. Konvencije, dok se u drugoj skupini načelno ne mogu smatrati žrtvama osim u dvije iznimne situacije. Prva je situacija kada su trgovačko društvo i njegovi dioničari tako blisko povezani da nije prirodno napraviti razliku između njih ([KIPS DOO i Drekalović protiv Crne Gore](#), st. 87,) a druga je situacija kada je to opravdano „iznimnim okolnostima” zbog kojih trgovačka društva nisu u mogućnosti samostalno podnijeti zahtjev ESLJP-u ([Vladimirova protiv Rusije](#), st. 40-41.).

U ovom predmetu, ESLJP je ocijenio da Zakon o integraciji nije izravno utjecao na prava podnositelja zahtjeva kao dioničara. Naime, navedeni Zakon primarno je utjecao na same banke i njihovu upravljačku strukturu. Iako su banke imale mogućnost napuštanja integracijske sheme, taj odlazak je značio da će morati ponovno zatražiti bankarsku dozvolu i podići vlastiti kapital banaka. Stoga su banke *de facto* bile prisiljene ostati u novoj strukturi i time su veliki dio svoje upravljačke autonomije ustupile Organizaciji za integraciju i štedionici. Utjecaj zakonske reforme na situaciju pojedinačnih dioničara bio je sporedan i neizravan. Ništa nije ukazivalo na to da su mjere bili usmjerene protiv ili da su na bilo koji način negativno utjecale na prava podnositelja zahtjeva kao pojedinačnih dioničara. Zakon o integraciji i njegove izmjene i dopune nisu izravno regulirale nijedno od posebnih zakonskih prava koja su podnositelji zahtjeva kao dioničari imali prema mjerodavnom domaćem pravu, niti su izravno ometale ostvarivanje tih prava.

Podnositelji zahtjeva su tvrdili da Zakon o integraciji ograničava njihov utjecaj na poslovanje i politiku banaka, međutim te ovlasti su, prema mjerodavnom domaćem pravu, pripadale isključivo upravnim tijelima trgovačkih društava, a ne dioničarima. Osim toga, utjecaj dioničara na poslovanje banaka bio je očigledno slab s obzirom na broj dionica u vlasništvu prosječnog dioničara i nepostojanje bilo kakvog dioničarskog sporazuma koji bi konsolidirao njihov fragmentirani utjecaj na glavnim skupštinama. ESLJP je stoga zaključio da su se mjere na koje prigovaraju podnositelji zahtjeva uglavnom odnosile na banke, te da nisu izravno utjecale na prava dioničara podnositelja zahtjeva kao takva.

Slijedom navedenog, preostalo je ispitati je li se na podnositelje zahtjeva mogla primijeniti jedna od gore navedene dvije iznimke da bi se ipak mogli smatrati žrtvama u smislu čl. 34. Konvencije.

Je li postojala bliska povezanost podnositelja zahtjeva s bankama

ESLJP je u nekim predmetima podnositeljima zahtjeva priznao status žrtve iako se osporene mjere nisu odnosile na njih kao dioničare već na sama trgovačka društva. To je bilo u situacijama kada nije bilo svrhovito razlikovati dioničare od samog trgovačkog društva, primjerice kada se radilo o dioničarima malih obiteljskih poduzeća, ili kada je trgovačko društvo imalo samo jednog dioničara i sl. ([Pine Valley Developments Ltd i drugi protiv Irske](#), st. 42.)

U ovom predmetu, dvije banke u kojima su podnositelji zahtjeva bili dioničari nisu bile obiteljske tvrtke niti su na bilo koji način bile usko povezane s podnositeljima zahtjeva jer se radilo o dioničkim društvima. Činjenica da su podnositelji imali gotovo 100 % dionica u obje banke nije bila važna, jer oni nisu obavljali vlastiti posao posredstvom banaka niti su imali

izravni osobni interes u predmetu zahtjeva. Stoga je ESLJP zaključio da nije postojala bliska povezanost podnositelja zahtjeva s bankama.

Jesu li postojale iznimne okolnosti zbog kojih banke nisu mogle samostalno podnijeti zahtjev ESLJP-u

ESLJP je određenim dioničarima dopustio da nastave s prigovorom u situacijama kada su postojale „iznimne okolnosti“ koje su sprječavale trgovačko društvo da samo podnese zahtjev ESLJP-u. U takvim slučajevima, probijanje "korporativnog vela" može biti opravdano samo kada je nedvojbeno utvrđeno da društvo nije moglo pokrenuti postupak pred ESLJP-om putem svojih redovnih upravnih organa (*Agrotexim i drugi protiv Grčke*, st. 66.). Pritom dioničari podnositelji zahtjeva moraju dokazati postojanje tih iznimnih okolnosti, odnosno činjenice da redovni upravitelj nije mogao ili nije htio obratiti se domaćim sudovima ili ESLJP-u, te da se radi o mjeri koja bi mogla, izravno ili neizravno, imati ozbiljan utjecaj na situaciju dioničara u društvu.

U slučaju podnositelja zahtjeva, dvije banke nikada nisu bile podvrgnute bilo kakvom likvidacijskom ili stečajnom postupku, te su cijelo vrijeme nastavile sa svojim poslovanjem i bile zastupane od strane redovne uprave. Podnositelji zahtjeva zajedno su imali veliku većinu glasova na glavnim skupštinama dviju banaka i mogli su, ako su htjeli, naložiti bankama da pokrenu sudski postupak u njihovo ime. Također, podnositelji nisu iznijeli nikakve konkretne tvrdnje o postojanju pretjeranog pritiska vlasti, već su samo općenito naveli da je postojao “visok stupanj uključenosti države u integraciju”.

Činjenica jest da su banke bile pod pritiskom da se pridruže novoj integraciji, međutim taj ih pritisak nije spriječio da integracijsku reformu ospore pred sudovima. Podnositelji nisu pružili nikakve dokaze o bilo kakvom pritisku na banke koji ih je spriječio da osporavaju reformu. Naprotiv, domaći pravni sustav omogućio je zainteresiranim osobama pristup sudu za osporavanje reforme općenito, kao i posebnih odluka Organizacije za integraciju. Konkretno, Zakon o integraciji bio je u cijelosti osporen pred mađarskim Ustavnim sudom, koji je izmijenio neke njegove odredbe što je rezultiralo izmjenama i dopunama tog zakona. Također, protiv odluka Organizacije za integraciju i štedionice bili su uspješno korišteni pravni lijekovi.

Slijedom navedenog, nije bilo iznimnih okolnosti koje su spriječile banke da podnesu predmetne prigovore ESLJP-u u svoje ime. Drugim riječima, pritužbe na Zakon o integraciji trebale su podnijeti dvije banke, a ne podnositelji zahtjeva koji nisu mogli tvrditi da su žrtve navodnih povreda u smislu članka 34. Konvencije. Stoga je zahtjev odbačen kao nespojiv *ratione personae* s odredbama Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.